

УДК 378:355.233-3.071.2

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-282-293](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-282-293)

**Козубцов Ігор Миколайович** доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри Бойового застосування підрозділів зв'язку, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, провідний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, вул. Московська, 45/1, м. Київ, 01011, тел.: (063) 404-84-41, <https://orcid.org/0000-0002-7309-4365>

## **ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ НА ОПЕРАТИВНОМУ РІВНІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ**

**Анотація.** У статті узагальнено результати досліджень, публікацій та нормативно-правових актів, у яких розкриваються стан, проблеми та феномен змісту професійної компетентності офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей). З'ясовано, що наданий час зміст професійної компетентності офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) однаковий змісту компетентностей за групою військово-облікових спеціальностей і в результаті не враховується специфіка підготовки офіцерів. Виконання офіцерами бойових завдань, а також, організація повсякденної діяльності підпорядкованим особовим складом на оперативній ланці управління потребує відповідної навченості отриманого у вищому військовому навчальному закладі відповідного рівня військової освіти. Особливістю системи військової освіти України є те, що вона інтегрована у загальнодержавну систему освіти і регулюється як нормативними документами з питань загальної освіти, так і відомчими нормативно-правовими актами. Адаптація військової освіти до стандартів НАТО передбачає створення єдиної уніфікованої системи підготовки офіцерських кадрів для сектору безпеки та оборони сил оборони з урахуванням досвіду та досягнення сумісності зі збройними силами держав-членів НАТО, а також формування ефективної системи професійної військової освіти, яка інтегрована в державну систему освіти. Прогнозується, що в оновленій (адаптованій до стандартів НАТО) системи військової освіти слухач по результатам успішного проходження курсу ЛЗ здобуде знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, що набуваються у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які здобувач вищої

військової оперативної освіти здатний продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

**Ключові слова:** військова освіта, особливості змісту, професійна компетентність, оперативний рівень військової освіти, офіцери, вищі військові навчальні заклади.

**Kozubtsov Igor Nikolaevich** Doctor of Pedagogical Sciences, Candidate of Technical Sciences, Senior researcher, Professor of the Department of combat use of communication units, Military Institute of telecommunications and informatization named after Heroes of Krut, Leading researcher of the Department of Theory and Practice of Pedagogical Education of the Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the NAES of Ukrain, Moskovskaya St., 45/1, Kiev, тел.: (063) 404-84-41, <https://orcid.org/0000-0002-7309-4365>

## **FEATURES OF THE CONTENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF OFFICERS AT THE OPERATIONAL LEVEL OF MILITARY EDUCATION**

**Abstract.** The article summarizes the results of research, publications and normative legal acts, which reveal the state, problems and phenomenon of the content of professional competence of officers of operational levels of military education in the relevant military accounting specialty (group of military accounting specialties). It was found out that the content of professional competence of officers of operational levels of military education in the relevant military accounting specialty (group of military accounting specialties) is the same content of competencies in the group of military accounting specialties and as a result, the specifics of Officer Training are not taken into account. The performance of combat tasks by officers, as well as the organization of daily activities by subordinate personnel at the operational level of management, requires appropriate training obtained in a higher military educational institution of the appropriate level of military education. A special feature of the military education system of Ukraine is that it is integrated into the national education system and is regulated by both regulatory documents on general education and departmental regulatory legal acts. The adaptation of military education to NATO standards provides for the creation of a single unified system for training officers for the security and defense sector of the Defense Forces, taking into account the experience and achievement of compatibility with the Armed Forces of NATO member states, as well as the formation of an effective system of professional military education, which is integrated into the state education system. It is predicted that in the updated (adapted to NATO standards) military education system, the student will acquire knowledge, skills, skills, ways of thinking, views, values, and other personal qualities acquired in the course of training, upbringing, and development, which can be identified, planned, evaluated, and measured, and which

the applicant for higher military operational education is able to demonstrate after completing the educational program or individual educational components.

**Keywords:** military education, features of content, professional competence, operational level of Military Education, Officers, higher military educational institutions.

**Постановка проблеми.** У Конституції України, відповідно до змін, прийнятих у лютому 2019 року, закріплено незворотність стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (НАТО) [1]. Цим законодавчим актом визначено потребу в подальшому розвитку системи військової освіти України в напрямку інтеграції в євроатлантичний безпековий простір НАТО [2].

Реалізація державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва щодо дотримання цього стратегічного курсу передбачає виконання множини завдань: розвиток систем військової освіти та підготовки особового складу для сил оборони, запровадження освітньо-професійних програм підготовки офіцерського, сержантського та старшинського складу з використанням досвіду бойових дій, методики підготовки, принципів і стандартів НАТО; набуття спроможності експлуатації новітніх систем озброєння, військової та спеціальної техніки; трансформація професійної компетентності на основі принципів і стандартів НАТО в системах управління силами оборони, управління військами (силами), їх підготовки, військової освіти і науки [2].

Військова кадрова політика в силах оборони має бути орієнтованою на людину, ґрунтуватися на принципах і стандартах держав – членів НАТО та вітчизняному досвіді, отриманому насамперед у бойових діях, а також повинна забезпечити гарантоване комплектування сил оборони професійно компетентними офіцерськими кадрами відповідно до поточних та прогнозних потреб. Для цього необхідно створити умови для комплектування Збройних Сил вмотивованим та професійним персоналом на всіх рівнях військового управління, готового проходити військову службу за євроатлантичними принципами та спроможним виконувати завдання за призначенням [3].

Досягнення цієї мети потребує удосконалення системи військової освіти і підготовки офіцерів сектору безпеки та оборони на оперативному рівні військової освіти, що унеможливлено без вивчення особливості змісту їх професійної компетентності. Відсутністю рішення цієї наукового завдання пояснюють проблеми, що виникли на початку повномасштабної військової агресії [4]. Адже від якості підготовки офіцерів прямо залежить здатність сил оборони України, а відтак і сектору безпеки і оборони держави в цілому до протистояння зовнішній збройній агресії.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблему професійної компетентності офіцерів у різних аспектах досліджують (В. Андрущенко,

Г. Артюшин, О. Богданюк, А. Вітченко, А. Галімов, О. Діденко, О. Євсюков, А. Зельницький, С. Каплун, Ю. Приходько, О. Торічний, В. Ягупов та інші) науковці. Водночас узагальнення праць цих та інших вчених дозволяє констатувати, що проблема формування особливості змісту професійної компетентності офіцерів оперативного рівня військової освіти є недостатньо дослідженою.

Однак на потребу дослідження цього аспекту вказує той факт, що в увагу авторів [5] потрапили особливості змісту професійної компетентності офіцерів. Вони зазначають, що на практиці спостерігається безсистемність і поверховість у проектуванні освітніх стандартів, катастрофічне заниження державних вимог до цілей, змісту і результатів підготовки військових фахівців. До найсерйозніших недоліків розроблених проектів стандартів вищої освіти за військовими спеціальностями належать:

1. Наявність однакових компетентностей для різних рівнів вищої освіти, які не відображають специфіку підготовки військових фахівців і не відповідають Закону України «Про вищу освіту»;

2. Одноманітність професійних компетентностей за різними військовими спеціальностями, їх підміна окремими структурними компонентами компетентностей, зокрема знаннями.

Частково це пояснюється не завершеністю багатьох процесів трансформації системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО [6], або на нашу думку через додавання національної особливості на образ вже зарекомендованої системи освіти. Саме через це вноситься дисгармонія в зазначену систему і в результаті система є справною, однак функціонує не за встановленим алгоритмом.

Водночас реалізація системи військової освіти в контексті впровадження стандартів НАТО у підготовку офіцерських кадрів для складових сектору безпеки та оборони, потребує узагальнення особливості змісту професійної компетентності офіцерів на оперативному рівні військової освіти.

**Мета статті** – є узагальнення особливості змісту професійної компетентності офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) для потреб сектору безпеки та оборони. Для досягнення мети поставлено та вирішені такі задачі:

1. Проаналізувати сучасний стан досліджень та публікацій.

2. Узагальнити особливості змісту професійної компетентності офіцерів на оперативному рівні військової освіти для потреб сектору безпеки та оборони.

**Виклад основного матеріалу.** Компетентнісний підхід є особливо значущим у контексті вдосконалення професійної підготовки офіцерів. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх офіцерів у ВНЗ досконально подано в роботі [7].

Зазначимо основні терміни, поняття та категорії (сектор безпеки і

оборони; склад сектору безпеки і оборони України), що використовуються в дослідженні відповідають тому сенсі що в Законі України «Про національну безпеку України» [8]. Під поняттям компетентність будемо розуміти – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [9].

Військова освіта передбачає набуття особою комплексу професійних компетентностей відповідно до військової спеціалізації, формування та розвиток її індивідуальних здібностей та може здобуватися одночасно з профільною середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою [10]. Наразі відбувається переформатування алгоритму здобуття військовослужбовцями ступенів вищої освіти і рівнів військової освіти шляхом набуття нових освітніх та професійних компетентностей, а також перехід на програми, що сумісні з програмами закладів освіти держав – членів НАТО та держав – партнерів НАТО [11] (рис. 1).

Відповідно до мети об'єктом дослідження є оперативний рівень військової освіти. Відповідно до наказу Міноборони України [12] підготовку військових фахівців (офіцерів оперативного рівня військової освіти), починаючи з 2022-2023 навчального року, планується здійснювати за освітніми програмами курсів професійної військової освіти офіцерського складу оперативного рівня (курс офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня L3) обсягом 30 кредитів на європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) (після припинення строку дії правового режиму воєнного стану - 60 кредитів ЄКТС). Реалізація такої моделі військової освіти у підготовці офіцерських кадрів необхідно узагальнити особливості змісту професійної компетентності офіцерів на оперативному рівні військової освіти.

Міністерство оборони України			
ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ВИМОГАМ СТАНДАРТІВ НАТО			
РІВНІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ	КУРСИ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ	ПРОЦЕСИ ПЛАНУВАННЯ І ПРИЙНЯТТЯ ВІЙСЬКОВИХ РІШЕНЬ (НАТО)	СИЛИ ОБОРОНИ
СТРАТЕГІЧНИЙ	L5	курси стратегічного управління вищого рівня та державної політики	Вище керівництво сил оборони
	L4	курси офіцерів ОВУ стратегічного рівня (JOPP – Joint Operation Planning Process)	Органи військового управління СР
ОПЕРАТИВНИЙ	L3	курс офіцерів об'єднаних штабів (JOPP – Joint Operation Planning Process)	Органи військового управління ОР
ТАКТИЧНИЙ	L2	командно-штабний курс (MDMP+OPP – Operation Planning Process)	Штаб бригади (батальйону)
	L1C	фаховий курс (TLP+MDMP – Military Decision Making Process)	Рота
	L1B	фаховий курс TLP (Troop Leading Process)	Взвод
	L1A	базовий курс	ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

Рис.1. Відповідність освітніх програм вимогам стандартів НАТО

**Структура професійної компетентності.** О. Торічний пов'язує професійну компетентність майбутнього офіцера із поняттям «кваліфікація».

Він стверджує, що спеціальна кваліфікація фахівця визначає його знання, уміння і досвід. Іншими словами, здатність мобілізувати теоретичні знання, практичні уміння і набутий досвід у конкретній особливій ситуації характеризує компетентність професійно успішного військового фахівця [13]. О. Євсюков зміст професійної компетентності офіцерів визначає через цілі, завдання і характер військової праці, їх відповідністю соціальним замовленням суспільства. Фахова компетентність включає «професійно-особистісну, соціально значущу якісну характеристику офіцера, його інтегративні властивості, що орієнтовані на неперервне самовдосконалення, самоосвіту» [14].

Виходячи з існуючого бачення структури (О. Торічний, О. Євсюков), під професійною компетентністю офіцерів на оперативному рівні військової освіти будемо розуміти – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

**Особливості змісту професійної компетентності офіцерів на оперативному рівні військової освіти для потреб сектору безпеки та оборони.** Слід відзначити, що фундаментальною основою з обґрунтування складової професійної компетентності військового фахівця розглядалися у дослідженнях А.Аронова (морально-політична), М. Бастрікова (керівна), А. Галімова (виховна), М. Зубалія (фізична), Л. Чернишова (військово-прикладна) та інших, однак вони не враховували особливості змісту професійної компетентності офіцерів на оперативному рівні військової освіти, оскільки до трансформації підготовка не здійснювалась. Професійна компетенція офіцерів оперативного рівня військової освіти перебувала в системному розриві між оперативного-тактичним та оперативно-стратегічному рівні військової освіти.

Тому формування змісту професійної компетентності офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) для майбутнього Стандарту вищої освіти (другий (магістерський) рівень) з підготовки офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) потрібно визначити і врахувати:

загальні вимоги до професії офіцера оперативному рівні військової освіти - єдині для цієї категорії військовослужбовців;

вимоги чинного законодавства України, зокрема Статутів Збройних Сил України;

положення Національної рамки кваліфікацій, які ґрунтуються на європейських і національних стандартах та принципах забезпечення якості освіти з урахуванням вимог замовника до компетентностей фахівця;

вимоги нормативно-правових актів Міністерства оборони України та

Генерального штабу Збройних Сил України (відомств у підпорядкування яких перебувають інші військові формування, утворених відповідно до чинного законодавства), настанов, бойових статутів, керівництв, інструкцій тощо.

На формування переліку та змісту професійної компетентності офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) накладає реалістичні вимоги, а саме результати навчання мають відповідати наступним критеріям:

бути чіткими і однозначними, дозволяючи чітко окреслити зміст вимог до здобувача вищої освіти;

бути діагностичними, тобто результати навчання повинні мати об'єктивні ознаки їх досягнення чи недосягнення;

бути вимірюваними (має існувати спосіб та шкала для вимірювання досягнення результату прямими або непрямыми методами, рівнів досягнення складних результатів).

Зміст професійної компетентності офіцерів на оперативному рівні військової освіти узагальнює в цілісну систему загальні компетентності результат з урахуванням [15; 16] подано в табл. 1.

Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку.

Таблиця 1

### Особливості формування змісту професійної компетентності офіцерів оперативного рівня військової освіти

Назва компетентності	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	За основу береться опис відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК), згідно із Законом України «Про освіту»: Магістр (рівень 8): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	Перелік загальних компетентностей корелюється з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК. Перелік загальних компетентностей має містити 5-15 компетентностей з врахуванням рівня освіти. Стандарт має передбачати встановлення додаткових обов'язкових компетентностей відповідно до вимог професійних стандартів для освітніх програм, що передбачають надання відповідної професійної кваліфікації та/або спрямовані на підготовку фахівців для регульованих професій. Інші загальні компетентності для всіх освітніх рівнів обираються з переліку проекту TUNING [17]. Перелік є відкритим, тому по мірі потреби підлягає доповненню іншими компетентностями.

<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>Перелік рекомендованих спеціальних (фахових, предметних) компетентностей корелює з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК.</p> <p>Орієнтовна кількість спеціальних компетентностей, як правило, не перевищує 10-20 компетентностей з урахуванням рівня освіти.</p> <p>Рекомендованим є вибір спеціальних (фахових, предметних) компетентностей з переліків проекту TUNING (які, проте, не є вичерпними).</p> <p>Стандарт має передбачати встановлення додаткових обов'язкових компетентностей відповідно до вимог професійних стандартів для освітніх програм, що передбачають надання відповідної професійної кваліфікації та/або спрямовані на підготовку фахівців для регульованих професій.</p> <p>Для освітнього рівня магістра слід відобразити, як додаткові вимоги в переліку компетентностей, так і відмінність навчальних цілей освітньо-професійної та освітньо-наукової програм.</p>
<p>Нормативний зміст підготовки офіцерів оперативного рівнів військової освіти, сформульований у термінах результатів навчання</p>	<p>Визначені Стандартом кінцеві, підсумкові та інтегративні результати навчання, що визначають нормативний зміст підготовки.</p> <p>Загальна кількість становить 15-25 результатів навчання, які корелюються з визначеним вище переліком загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.</p> <p>Для освітнього ступеня магістра слід відобразити, як додаткові вимоги в переліку результатів навчання, відмінність навчальних цілей освітньо-професійної та освітньо-наукової програм.</p> <p>Стандарт може передбачати встановлення додаткових обов'язкових результатів навчання для освітніх програм, що передбачають надання певної професійної кваліфікації та/або спрямовані на підготовку фахівців для регульованих професій</p>

До особливостей складових професійної компетентності слід відзначити потребу, тобто обов'язкове забезпечення кореляції визначених компетентностей з класифікацією компетентностей НРК, тому у процесі розроблення доцільно використовується матрицю відповідності визначених компетентностей та дескрипторів НРК.

Компетентності випускників ВВНЗ (офіцерів оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей)) відображають погляд зовнішніх замовників: роботодавців (Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України та відомств у підпорядкуванні яких перебувають інші військові формування, утворених відповідно до чинного законодавства), випускників тощо на освітню та/або професійну підготовку і мають максимізувати здатність до працевлаштування у всіх секторах безпеки та

оборони.

Особливістю формування професійної компетентності офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) полягає в тому, що вони набуваються поступово, формуються навчальними дисциплінами на різних етапах освітньої програми, зокрема, починаються формуватися в рамках освітньої програми нижчого (тактичного) рівня вищої освіти, а закінчувати формуватися на даному рівні, закріплюються під час стажування на посадах за призначенням.

**Висновки.** Отже, виконання офіцерами бойових завдань, а також, організація повсякденної діяльності підпорядкованим особовим складом на оперативній ланці управлінні потребує відповідної навченості отриманого у ВВНЗ відповідного рівня військової освіти (курс L3). Тому у змісті професійної компетентності офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) слід уникати однакового змісту компетентностей за групою військово-облікових спеціальностей, оскільки за такого підходу не враховується специфіка підготовки офіцерів, а отже, тонкощів професійної діяльності. Врахування вищерозглянутих особливостей формування змісту професійної компетентності офіцерського складу оперативного рівнів військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) згідно Стандарту вищої освіти (другий (магістерський) рівень) в адаптованій системі вищої освіти буде досягнуто прогностичного результату навчання. Тобто офіцер оперативного рівня військової освіти за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей) здобуде знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, що набуваються у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які здобувач вищої військової оперативної освіти здатний продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів. Офіцер сектору безпеки і оборони України – в першу чергу має бути провідним топ-менеджером відповідного рівня управління.

Перспективами подальших досліджень є обґрунтування моделі узгодженою зі стандартами НАТО підготовки професійно компетентних офіцерських кадрів для складових сектору безпеки та оборони, зокрема з оперативним рівнем військової освіти.

#### *Література:*

1. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII.
2. Стратегія воєнної безпеки України. Затверджена Указом Президента України від

25 березня 2021 року №121/2021. <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>.

3. Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Концепції військової кадрової політики Міністерства оборони України на період до 2025 року» №280 від 14.09.2021.

4. Kozubtsov I. Problems of failure of the existing model of personnel management of the armed forces of Ukraine in the conditions of external military aggression. The 1-st International Scientific and Practical Conference "Law and Public Administration – New Development Trends" «LPA–NDT» (Ukraine-Iraq-Poland, March 30th-31st 2022). Pp. 22–24.

5. Вітченко А.О., Осьодло В.І. Розвиток системи вищої військової освіти України в контексті сучасних трансформаційних змін. *Наука і оборона*. 2019. №2. С. 44–50.

6. Полторак С.Т. Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. *Наука і оборона*. 2018. №2. С. 3–10.

7. Діденко О.В. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх офіцерів у ВНЗ. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 3. [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps\\_2014\\_3\\_6.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2014_3_6.pdf).

8. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

9. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

10. Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки. [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=72182](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72182).

11. Що таке професійна військова освіта? Міністерство оборони України. <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vijskova-osvita-na-tauka/shho-take-profesijna-vijskova-osvita.html>.

12. Наказ Міністерства оборони України «Про організацію підготовки офіцерського, сержантського і старшинського складу у вищих військових навчальних закладах, закладах фахової передвищої військової освіти Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти» від 05.07.2022 №175. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0175322-22#Text>.

13. Торічний О.В. Теоретико-методичні засади формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання : дис. ... док. пед. наук : 13.00.02. Хмельницький, 2013. 605 с.

14. Євсюков О.Ф. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2006. 172 с.

15. Наказ Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 №600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від «21» грудня 2017 №1648) «Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти». <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf>

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. №373 "Про затвердження Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів". <https://www.kmu.gov.ua/npas/250032429>.

17. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів. URL: [https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General\\_Brochure\\_Ukrainian\\_version.pdf](https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf).

### References:

1. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi ta v Orhanizatsii Pivnichnoatlantychnoho dohovoru» [Law of Ukraine «On amendments to the Constitution of Ukraine (regarding the strategic course of the state to acquire full membership of Ukraine in the European Union and the North Atlantic Treaty Organization)»] vid 7 liutoho 2019 roku № 2680-VIII [in Ukrainian].

2. Stratehiia voiennoi bezpeky Ukrainy. Zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy [Military Security Strategy of Ukraine. Approved by Presidential Decree] vid 25 bereznia 2021 roku №121/2021. <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>. [in Ukrainian].
3. Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy «Pro zatverdzhennia Kontseptsii viiskovoi kadrovoi polityky Ministerstva oborony Ukrainy na period do 2025 roku» №280 vid 14.09.2021 [Order of the Ministry of defense of Ukraine "On approval of the concept of military personnel policy of the Ministry of defense of Ukraine for the period up to 2025" No. 280 of 14.09.2021] [in Ukrainian].
4. Kozubtsov I. (2022). Problems of failure of the existing model of personnel management of the armed forces of Ukraine in the conditions of external military aggression. The 1-st International Scientific and Practical Conference "Law and Public Administration – New Development Trends" «LPA–NDT» (Ukraine-Iraq-Poland, March 30th-31st 2022). Pp. 22–24.
5. Vitchenko A.O., Osodlo V.I. (2019). Rozvytok systemy vyshchoi viiskovoi osvity Ukrainy v konteksti suchasnykh transformatsiinykh zmin [Development of the higher military education system of Ukraine in the context of modern transformational changes]. *Nauka i oborona*, 2, 44–50 [in Ukrainian].
6. Poltorak S.T. (2018). Transformatsiia systemy viiskovoi osvity Ukrainy na shliakhu do dosiahnennia standartiv NATO [Transformation of the military education system of Ukraine on the way to achieving NATO standards]. *Nauka i oborona*, 2, 3–10 [in Ukrainian].
7. Didenko O.V. (2014). Osoblyvosti vprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu u profesiinu pidhotovku maibutnykh ofitseriv u VNZ [Features of introducing a competence-based approach to the professional training of future officers in higher education institutions]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 3. [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps\\_2014\\_3\\_6.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2014_3_6.pdf) [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» [Law of Ukraine "On national security of Ukraine"] vid 21.06.2018 № 2469-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine "On higher education"]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
10. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo viiskovoi osvity ta nauky. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo viiskovoi osvity ta nauky [On amendments to certain laws of Ukraine concerning military education and science. Draft law on amendments to certain laws of Ukraine concerning military education and science]. [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=72182](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72182) [in Ukrainian].
11. Shcho take profesiina viiskova osvita [What is a professional military education]? Ministerstvo oborony Ukrainy. <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vijskova-osvita-na-tauka/shho-take-profesijna-vijskova-osvita.html> [in Ukrainian].
12. Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy «Pro orhanizatsiiu pidhotovky ofitseriskoho, serzhantskoho i starshynskoho skladu u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh, zakladakh fakhovoi peredvyshchoi viiskovoi osvity Ministerstva oborony Ukrainy ta viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh zakladiv vyshchoi osvity» [Order of the Ministry of defense of Ukraine "on the organization of training of officers, Non-Commissioned Officers and senior personnel in higher military educational institutions, institutions of professional pre-higher military education of the Ministry of defense of Ukraine and military training units of higher educational institutions"] vid 05.07.2022 №175. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0175322-22#Text> [in Ukrainian].
13. Torichnyi O.V. (2013). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia viiskovo-spetsialnoi kompetentnosti maibutnykh ofitseriv-prykordonnykiv u protsesi navchannia [Theoretical and methodological foundations of the formation of military-special competence of future border guards officers in the process of training] : dys. ... dok. ped. nauk : 13.00.02. Khmelnytskyi [in Ukrainian].

14. Yevsiukov O.F. (2006). Pedagogichni umovy formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv u navchalnomu protsesi vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future officers in the educational process of a higher military educational institution]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 ; Kharkivskiyi nats. ped. un-t im. H.S. Skovorody. Kharkiv [in Ukrainian].
15. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid «01» chervnia 2017 №600 (u redaktsii nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid «21» hrudnia 2017 №1648) «Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity» [Order of the Ministry of education and science of Ukraine No. 600 dated June 01, 2017 (as amended by order of the Ministry of education and science of Ukraine dated December 21, 2017 No. 1648) "Methodological recommendations for the development of Higher Education Standards"]. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf> [in Ukrainian].
16. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia ta zatverdzhennia profesiinykh standartiv" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the procedure for developing and approving professional standards"] vid 31 travnia 2017 r. №37.3. <https://www.kmu.gov.ua/npas/250032429> [in Ukrainian].
17. TUNING (dlia oznaiomlennia zi spetsialnymi (fakhovymi) kompetentnostiamy ta prykladamy standartiv [TUNING (to get acquainted with special (professional) competencies and examples of standards)]. [https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General\\_Brochure\\_Ukrainian\\_version.pdf](https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf) [in Ukrainian].